

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 9. desember 1970 kl. 09.45.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: John Austrheim, Trygve Bratteli, Kjell Magne Fredheim, Knut Frydenlund, Guttorm Hansen, Lars Korvald, Erling Norvik, Margith Munkebye, Tor Oftedal, Erling Petersen, Helge Seip, Kåre Willoch, Bernt Ingvaldsen, Leif Granli, Gunnar Alf Larsen, Magnus Andersen, Karl J. Brommeland, Ragnar Christiansen, Halfdan Hegtun, Ingvald Ulveseth, Annemarie Lorentzen, Lars T. Platou, Torstein Tynning, Arne Nilsen, Johan Vikan og Johan Østby.

Fra Regjeringen møtte: Statsminister Borten, utenriksminister Stray, statsrådene Grieg Tidemand, Myrvoll, Hellesen, Bondevik, Moxnes, Vårvik og Eika.

Formannen: Første sak i dag er valg av ordfører for St.meld. nr. 89 Om den forebyggende sikkerhetstjeneste. Som kjent er denne sak sendt til den utvidede utenrikskomite, og valget må derfor også foretas her. Jeg vil foreslå at Paul Thyness blir valgt til ordfører for saken. – Andre forslag foreligger ikke, og Paul Thyness er valgt.

Jeg vil så foreslå at vi tar en kort pause før vi går over til neste sak. La meg bare få nevne en ting som vedrører dagsordenen. Utenriksministeren har bebudet at han i sin orientering foruten markedsspørsmålene også kort vil komme inn på det siste NATO-møtet. I den sammenheng har forsvarsministeren spurt om han kan få ordet til en kortere orientering om det samme, i tilfelle slik at han gir en kort orientering først og så gir utenriksministeren sin fullstendige orientering innen man slipper debatten løs i komiteen.

Jeg skulle nesten anta at det ville være av interesse for oss å få disse redegjørelsene, selv om det ikke direkte er nevnt i innkallingen – at man altså først lar forsvarsministeren gi en kort redegjørelse, og så får utenriksministeren komme med det han har på hjertet. – Er dette akseptabelt?

Hr. Willoch har ordet.

Kåre Willoch: Jeg bad ikke om ordet, men jeg tenkte faktisk på å gjøre det – jeg må komplimentere formannen med hans synske evner.

Jeg vil da bare forsikre meg om at det er på det rene at vi vil ha hele regjeringsdelegasjonen til stede tilstrekkelig lenge til at vi kan rekke å gjennomgå den sak som egentlig er foranledningen til møtet.

Formannen: Det er selvfølgelig et spørsmål som ikke egentlig ligger innenfor formannens herredømme. Men det var i tilfelle forutsetningen at forsvarsministeren skulle gi en meget *kort* orientering, maksimum 10–15 minutter.

Lars Korvald: Er det ikke mulig å dele opp dette slik at man tar markedsspørsmålene først og får det andre etterpå? Jeg oppfattet formannen slik at man skulle få redegjørelsen først, både den om markedssituasjonen og den om NATO, for deretter å slippe samtalen løs. Det ville vel i tilfelle være formålstjenlig å spalte opp samtalen.

Formannen: Det jeg refererte, er anmodningen fra vedkommende medlem av Regjeringen. Hvis man ønsker den motsatte rekkefølge og man eventuelt får orienteringen om NATO-møtet for seg, kan man ta EEC-spørsmålet for seg.

Inntil i dag har jeg ikke kjent til annet enn at utenriksministeren har sagt at han i sin orientering også ganske kort vil berøre NATO-møtet. Det fant jeg var så pass kurant at det syntes jeg ikke var noen grunn til å bringe opp spesielt, i og med at møtet nettopp er avsluttet. Men det stiller seg naturligvis litt annerledes i og med at også forsvarsministeren har bedt om å få komme med en orientering. Er det et ønske fra komiteens side at vi skal ta den som et punkt 2?

Kåre Willoch: Kan ikke formannen bare kort bringe på det rene at det vil bli tid til å behandle hele problemkomplekset?

Guttorm Hansen: Jeg går ut fra at Regjeringen ønsker å rådføre seg med den utvidede utenrikskomite også om NATO-saken når den ber om å få redegjøre for den. Men jeg går selvfølgelig like opplagt ut fra at det ikke kan være noen tvil om at regjeringsdelegasjonen vil være til stede under behandlingen av markedssaken. Jeg kan overhodet ikke tenke meg at man ber denne komite om å komme sammen og så ikke har anledning til å være her. Hvis dét skulle være tilfellet, vil jeg be om at markedssaken tas først.

Formannen: Det som er litt problematisk, er hvor langt dette møtet kan bli, for statsministeren skal svare på en interpellasjon i dag ved 12.30-tiden, en interpellasjon hvor for øvrig en av de tilstedeværende er interpellanten. Hvis vi skal holde oss innenfor denne tidsramme, har vi maksimum drøye to timer til vår disposisjon.

Johan Østby: Under disse omstendigheter, når også tidsnød kan komme inn i bildet, er jeg avgjort av den oppfatning at vi bør ta markedssaken først, ettersom det jo er den som er ført opp på dagsordenen. Så får man ta den tid som eventuelt blir til overs, til den andre saken.

Formannen: Vi tar så en kort pause.

Etter noen minutter fortsatte komiteen sine forhandlinger.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Utenriksråd Boye, Utenriksdepartementet, statssekretær Vindsetmo, Statsministerens kontor, statssekretær Colding, Utenriksdepartementet, statssekretær Kjell Hanssen, Handelsdepartementet, ekspedisjonssjef Skarstein, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Stokke, Handelsdepartementet, underdirektør Vibe, Utenriksdepartementet, underdirektør Saxrud, Handelsdepartementet, underdirektør Hollan, Utenriksdepartementet, byråsjef Ølberg, Utenriksdepartementet, konsulent Haugestad, Utenriksdepartementet, og ekspedisjonssjef Leine, Forsvarsdepartementet.

Formannen: Ekspedisjonssjef Leine er fra Forsvarsdepartementet og hans nærvær har først og fremst sammenheng med den posten vi tar etter orienteringen og samtalene om EEC-forhandlingene, nemlig orienteringen om det siste NATO-møtet, der så vel utenriksministeren som forsvarsministeren vil komme med visse redegjørelser.

Utenriksministeren har ordet.

Utenriksminister Stray: Jeg skal først redegjøre for hvordan vi i øyeblikket står når det gjelder EEC-forhandlingene. Hvis det så blir tid, vil jeg gjerne, etter at vi er ferdig med EEC, få lov til å redegjøre for det som skjedde på møtet i Brussel for noen dager siden. Men det får vi avgjøre når vi er ferdig med første sak.

Den siste redegjørelse som jeg ga i den utvidede utenrikskomite den 8. oktober i år, var vesentlig viet det møtet som har funnet sted på ministerplan mellom Norge og EEC den 22. september. Som det vil erindres, erklærte jeg på dette møtet på Regjeringens vegne at Norge aksepterte Roma-traktaten og dens politiske målsetting, senere vedtak truffet på basis av traktatverket og den hovedregel at problemene som oppstår som følge av utvidelsen skal løses ved overgangsordninger. Det ble imidlertid samtidig minnet om at anvendelse av enkelte av vedtakene som var truffet på basis av traktaten, ville skape problemer for Norge, særlig innenfor jordbrukssektoren, og disse problemer måtte finne sin løsning under forhandlingene. Det ble imidlertid klart gitt uttrykk for at de spesielle norske problemer ikke ble foreslått løst ved traktatendringer, men ved unntaksordninger fra gjennomføringsordningene.

Den erklæring som jeg avga på Ministermøtet den 22. september på Regjeringens vegne, er fortsatt dekkende for hva Regjeringen mener om denne sak. Når det gjelder innholdet av de løsninger som må bli funnet på de norske problemer i forhandlingene, vil jeg henvise til St.meld. nr. 92, der man nærmere går inn på forutsetningene for at forhandlingsresultatet for Norges vedkommende skal kunne karakteriseres som tilfredsstillende. Disse forutsetninger er det også fortsatt Regjeringens oppfatning at må oppfylles.

Regjeringen er nå i ferd med nærmere å utarbeide i detalj det norske forhandlingsopplegg. Som grunnlag for sine drøftelser har Regjeringen her et utkast som ble laget av det embetsmannsutvalg som Regjeringen i mars nedsatte for å forberede forhandlingene og også en del materiale fra berørte fagdepartementer.

Dette forhandlingsutkast er senere blitt utdypet med spesielle notater fra forhandlingsdelegasjonen om enkelte punkter, og andre deler av problematikken har også vært til behandling i enkelte av fagdepartementene.

Regjeringen er nå ved å komme så langt at den har det tilstrekkelige materiale til å utforme de forhandlingsløsninger som den mener vil være rimelig for Norge å søke å oppnå i forhandlingene. Rammen for disse drøftinger er gitt i stortingsmeldinger fra 1967 og 1970.

Den timeplan Regjeringen har fastlagt for de fortsatte drøftinger, er slik:

Jordbruksopplegget regner Regjeringen med vil bli ferdigbehandlet i Regjeringen første uke av januar, og vi tar sikte på å drøfte det med den utvidede utenrikskomite ca. 15. januar.

Fiskeriopplegget regner vi med vil være ferdigbehandlet i Regjeringen innen ca. 20. januar og drøftet med den utvidede utenrikskomite omkring månedsskiftet januar-februar.

Opplegget for etableringsspørsmål vil bli ferdigbehandlet i Regjeringen i midten av februar for deretter å bli drøftet med utenrikskomiteen.

Det gjelder for samtlige disse hovedfelter som jeg har nevnt – men kanskje særlig for etableringsspørsmålet – at der er det en omfattende rekke av oppklaringsspørsmål med Fellesskapet, en oppklaring som man først må få gjennomført og få et svar på, før det vil være riktig å legge frem noen samlet dokumentasjon.

Jeg skal så redegjøre litt for det som har skjedd på de møter som har funnet sted på stedfortrederplanet siden sist, for Norges vedkommende møtene 30. oktober og 30. november. – På møtet 30. oktober ble det fra norsk side understreket betydningen av tollkvotespørsmålet. Som kjent har man fra britisk side bedt om tollkvoter for i alt 12 varer som inkluderer meget viktige eksportvarer som aluminium, ferrolegeringer og treforedlingsprodukter. Det standpunkt som man fra norsk side har inntatt foreløpig, er at prinsipielt vil man ikke fremsette noen krav om tollkvoter i håp om at Det utvidede fellesskap skal ha færrest mulig slike kvoter, såfremt den interne forsyning er tilfredsstillende. Det ble derfor den 30. oktober fra norsk side ikke fremmet noen slike tollkvotekrav, men bare tatt forbehold om at dersom de øvrige søkerland eller de nåværende medlemsland ble innrømmet tollkvoter i Det utvidede fellesskap, måtte også Norge på sin side bli innrømmet tollkvoter.

På samme møte ble det fra norsk side overlevert et omfattende memorandum med kommentarer til de britiske tollkvoteønsker, der vi for de fleste varers vedkommende understreket at behovet for tollkvoter ville forsvinne hvis Norge kom med i det utvidede EEC, fordi da ville forsyningssituasjonen være en helt annen. Det ble videre fra norsk side for så vidt angår overgangstiden gitt beskjed om at man hadde en fleksibel holdning, men at man forutsatte en lik overgangsperiode for alle industriprodukter. Det ble videre sagt at man foretrakk en generell metode for tollavviklingen, basert på like perioder, og at utgangspunktet måtte være anvendt tollsats 1. januar 1972. Det ble videre bedt om at drøftingene om tollkvoter snarest mulig ble multilateralisert.

Det ble også en lengre meningsutveksling om den felles fiskeripolitikk på stedfortredermøtet den 30. oktober, og det viktigste som her skjedde, var at De seks straks ga oss anledning til å gjennomgå med Kommisjonen de vedtatte grunnforordninger med sikte på å kartlegge anvendelsen av vedtakene og den rekkevidde de ville få. Det ble videre fra De seks sagt at så snart de enkelte gjennomføringsforordninger var utarbeidet 1. februar neste år, var tiden kommet for å realisere det tilsagn som EEC hadde gitt på Ministermøtet den 22. september om å anerkjenne de spesielle interesser som Norge hadde innenfor fiskerisektoren. På norsk side oppfatter vi dette tilsagn som et løfte om at fra dette tidspunkt kan forhandlingene opptas om de nødvendige endringer og tilpasninger i den vedtatte fiskeripolitikk.

Det ble også på samme møte fra norsk side gitt beskjed om at man anså Werner-rapporten for å være et dokument av den aller største betydning, og man ba om å bli informert om den videre utvikling. Det ble videre i den sammenheng pekt på visse problemer som man fra norsk side hadde i forbindelse med frigjøringen av kapitalbevegelsene.

Det neste stedfortredermøtet fant sted den 30. november. På dette møtet meddelte De seks at man nå var klar til å gjennomgå de viktigste av de kvotekrav som var fremsatt fra britisk side i multilaterale drøftinger under ledelse av Kommisjonen. Så snart denne gjennomgang var ferdig, ville EEC videre være klar til å ha reelle forhandlinger med sikte på å løse dette spørsmål.

Det ble på dette møtet fra norsk side foretatt en omfattende presentasjon av det norske jordbruk. Det ble overlevert et memorandum om norsk jordbruk. Dette memorandum har utenrikskomiteen fått, og jeg skal derfor ikke gå i detalj om det eller om de mange vedlegg som medfulgte det. I forbindelse med overleveringen av memorandumet ble det i et muntlig innlegg understreket betydningen av den inntektsberegningen som var foretatt fra norsk side, hvorav det fremgikk at på basis av statisk beregning ville jordbrukernes arbeidsinntekt bli redusert med 58 % hvis EEC's landbrukspolitik med dets nåværende priser skulle anvendes på Norge. Disse opplysninger ble påhørt med stor interesse fra EEC, som lovet å komme tilbake til saken så snart de hadde studert den norske dokumentasjon.

Også på dette møtet var det en viss diskusjon om overgangstiden, og det ble fra De seks' side opplyst at man arbeidet på en global løsning, som snart ville bli presentert søkerlandene. Fra norsk side gjentok man at man hadde en fleksibel holdning, og at man aksepterte den overgangsperiode som flertallet av de andre land ville foretrekke. En alminnelig overgangsperiode på fem år, slik som det er antydnet fra Kommisjonen, ville således være akseptabel for Norge.

Det ble videre fra norsk side på dette møtet overlevert et memorandum om Kull- og stålfellesskapet og de problemer som i denne sammenheng ville oppstå for Norge. I et muntlig innlegg i forbindelse med presentasjonen av memorandumet fremholdt den norske forhandlingsleder at Den norske regjering aksepterte traktaten som ligger til grunn for Kull- og stålfellesskapet så vel som de senere vedtak, og at Den norske regjering var av den oppfatning at de problemer som ville oppstå i forbindelse med norsk tiltreden, ville kunne bli løst i en overgangsperiode. Det ble

spesielt understreket betydningen av at det gjeldende system for tollsuspensjon for jern- og stålprodukter til skipsbyggingsindustrien innenfor Kull- og stålfellesskapet ble opprettholdt etter en utvidelse. Fra Fellesskapets side meddelte man at man ville komme tilbake til de synspunkter som var fremsatt fra norsk side, ved en senere anledning.

På samme måte diskuterte man også spørsmålet om den felles ytre handelspolitikk, og det ble mellom de to delegasjoner oppnådd enighet om den klausul som inntil videre skal tas inn i bilaterale handelsavtaler som Norge inngår med andre land, og som da er en klausul noenlunde den som EEC-landene selv tar inn i sine handelsavtaler av denne type, og som da tar et forbehold om at man må ha anledning til å drøfte handelsavtalene om igjen, dersom det som ledd i EEC blir gjennomført en felles handelspolitikk.

Man ble altså enig om en slik klausul, og denne enighet vil for øvrig bli formalisert på det ministermøte som skal finne sted den 15. desember, i form av en erklæring fra formannen i Ministerrådet og av meg. Dermed skulle denne saken være ferdigbehandlet for så vidt angår Norge.

Ut over disse to møter på stedfortredernivå har vi fra norsk side hatt oppklarende samtaler med Kommisjonen på fiskerisektoren. Disse samtalene har vært meget nyttige, og en rekke spørsmål som vi har stilt oss internt, er avklart. Drøftingene på dette punkt fortsetter over nyttår. Det vil da i forbindelse med selve fiskeriopplegget vårt bli gitt en samlet oversikt over alle de spørsmål som man har fått avklart på denne måte. Fra norsk side er det også deltatt i multilateral oppklaringsrunde når det gjelder tollkvotespørsmålene. Forløpet var på dette område meget tilfredsstillende for Norges vedkommende.

Når det gjelder det kommende møte med EEC's ministerråd som skal finne sted den 15. desember, er dagsordenen for møtet ikke fastlagt i detalj ennå, men hovedpunktene som skal drøftes på dette møtet, er klare.

For det første vil vi fra norsk side overlevere et memorandum vedrørende våre problemer når det gjelder frigjøring av kapitalbevegelsene. I dette memorandumet tar man fra norsk side opp de punkter der de gjeldende regler om kapitalliberalisering innen EEC vil nødvendiggjøre overgangsordninger for Norges vedkommende. Det gjelder for det første de direkte investeringer, hvor imidlertid de gjeldende norske bestemmelser vedrørende inngående direkte investeringer allerede praktiseres meget liberalt og uten vanskelighet vil kunne oppheves etter utløpet av overgangsperioden. I en spesiell stilling kommer imidlertid lån fra utenlandske investorer til selskaper som allerede har vært etablert i Norge. Behandler man slike lån som etter reglene for direkte investeringer, vil dette sette utenlandske selskaper i vårt land i en gunstigere stilling enn tilsvarende norske selskaper, idet de ville få slike lån behandlet som finansielle investeringer, mens de for norske selskapers vedkommende ville bli å betrakte som lån. Slike finansielle investeringer kan ventes liberalisert innenfor EEC, og det vil derfor være nødvendig for Norge å opprettholde den nåværende distinksjon mellom direkte og finansielle investeringer i utenlandske selskaper – for at altså utenlandske selskaper ikke skal settes i en gunstigere stilling enn de norske.

Når det gjelder kommersielle kreditter med løpetid på inntil fem år, er disse liberalisert med unntak av de tilfelle der kreditter ytes av utenlandske finansinstitusjoner. Denne distinksjon har vist seg å være meget nyttig, og erfaringene fra andre land viser at slike kreditter ellers vil kunne få et omfang som vil kunne bringe realiseringen av målsettingen i Regjeringens økonomiske stabiliseringspolitikk i ubalanse. Ved en nærmere koordinering av den økonomiske politikk innen Fellesskapet vil imidlertid denne risiko bli redusert og nødvendigheten av en kontrollordning minskes, slik at den kan oppheves. Dette er således også bare et spørsmål om overgangstid.

I memorandumet drøftes også spørsmålet om omsetning av verdipapirer, idet det som følge av at rentesatsen i Norge ligger på et relativt lavt nivå, vil være sannsynlig at en liberalisering av utgående transaksjoner vil kunne medføre en øket etterspørsel etter utenlandske verdipapirer og føre til en uønsket kapitalutstrømming. For å muliggjøre en liberalisering av slike transaksjoner vil den norske rentepolitikk måtte tilpasses Det utvidede fellesskaps rentepolitikk. Dette er en prosess som nødvendigvis vil måtte ta noen tid, og en overgangsperiode vil derfor være nødvendig også på dette området.

På samme ministermøte, den 15. desember, vil vi fra norsk side fremlegge ytterligere fire memoranda. For det første dreier det seg om et memorandum om Vinmonopolet. Her presenteres Vinmonopolets virksomhet og de edruskapspolitiske hensyn som ligger til grunn for opprettelsen av Vinmonopolet. Regjeringen trekker den konklusjon at man anser at Vinmonopolets virksomhet er i samsvar med Roma-traktatens bestemmelser.

Det vil også bli fremlagt et liknende memorandum om Norsk Medisinaldepot, hvor Medisinaldepotets virksomhet og statutter nærmere beskrives. Også vedrørende dette depot trekkes den konklusjon at dets praksis skulle være i samsvar med Roma-traktaten.

Det fremsettes likeledes et memorandum om omsetningen av farmasøytiske spesialpreparater med den samme konklusjon som for Medisinaldepotets vedkommende.

Endelig vil det bli fremlagt et memorandum om Den europeiske investeringsbank, der man fra norsk side mener at inngangsbilletten – om man måtte kunne uttrykke det slik – må baseres på bruttonasjonalberegninger, og at Norge må få en forholdsmessig representasjon i bankens guvernørråd og i styret.

Øvrige spørsmål vil ikke fra norsk side bli tatt opp på Ministermøtet. Derimot kan det tenkes at EEC vil redegjøre for den pakkelsesløsning som de har arbeidet med internt de siste uker i forbindelse med de britiske forhandlinger. Jeg skal nå si litt om hvordan forhandlingene, så vidt vi kan bedømme det, med Storbritannia har forløpet hittil.

Man kan si at forhandlingene med Storbritannia nå er i ferd med å forlate det som har vært kalt fact-finding-stadiet og gå over i den avsluttende fase. Allerede på dette tidspunkt er en rekke spørsmål ferdigbehandlet. Det gjelder bl.a. den felles ytre handelspolitikk, en rekke avhengige territoriers stilling, ordningene for melk, svinekjøtt og egg, der Storbritannia har akseptert de gjeldende EEC-forordninger.

Problemer som det gjenstår å finne løsning for, er dels New Zealands meieriprodukter, sukkereksporten fra samveldelandene, overgangsperioden og finansieringsproblematikken. Dessuten er det som jeg tidligere har nevnt, visse uløste problemer i forbindelse med tollkvotene.

Kommisjonen har av Rådet fått i oppdrag å fremme forslag til en globalløsning på de hovedproblemer som har utkrystallisert seg i de britiske forhandlinger. Kommisjonens forslag til en slik pakkeløsning er forlengst utarbeidet og befinner seg for tiden i Rådet til drøfting. Det dreier seg om de problemer som jeg nevnte ovenfor, samt det institusjonelle oppsett for det utvidede EEC i overgangsperioden. Selv om Kommisjonens forslag er utformet med tanke på Storbritannias stilling, gjelder dette selvsagt like fullt for de øvrige søkerland, ettersom det her dreier seg om prinsipielle spørsmål, som i siste instans må finne sin avklaring i en multilateral forhandlingsramme.

Uten å gå i detalj i Kommisjonens forslag kan imidlertid nevnes at det foreslås at Storbritannias fullstendige anvendelse av Fellesskapets regler og systemer skal iverksettes i løpet av en overgangsperiode på fem år når det gjelder så vel den interne tollavvikling som anvendelsen av de felles jordbrukspriser og deltakelse i finansieringen av Fellesskapets utgifter. Med utgangspunkt i den alminnelig antatte hypotese om tilslutning fra 1. januar 1973, vil overgangsperioden være avsluttet samtidig med at EEC's nye finansieringsordning med egne midler blir innført i begynnelsen av 1978.

Kommisjonen foreslår at den interne tollavvikling skal skje lineært og med en første tollavvikling på 25 pst. 3 måneder etter at tilslutningstraktaten er trådt i kraft, og ytterligere 25 pst. 9 måneder senere. Når det gjelder tilpasningen til fellestariffen, skal denne først skje i forbindelse med det annet skritt av revisjonen av den interne toll, og da med 50 pst. for å hindre forvridning. Også tilpasningen til de felles priser skal skje over 5 år og innrettes slik at det blir etablert en fellesskapspreferanse allerede før den fullstendige pristilpasning er gjennomført.

Kommisjonen har også fremmet forslag til hvordan Storbritannia skal komme inn i finansieringssystemet i overgangsperioden. Det foreslås her to alternativer som er meget kompliserte, og jeg skal ikke beskrive disse nærmere i detalj. Det synes imidlertid som den første løsningen som forutsetter at Storbritannia fra første dag skal delta på linje med de andre søkerland med en fast budsjettprosent som tilsvarer noe midt imellom det budsjettbidrag som Forbundsrepublikken Tyskland og Frankrike i dag betaler, er urimelig, idet det må ventes at fordelene først langsomt vil komme til å gjøre seg gjeldende. Den alternative løsning som er foreslått, og som de fleste medlemsland synes å kunne støtte, går ut på en progressiv økning i det britiske tilskudd til fellesfinansieringen med visse minimums- og maksimumssatser som de første år i hvert fall vil ligge betydelig lavere enn det som er forutsatt i det første alternativ. Det har vært antydning at det fra britisk side vil komme motforslag mot denne finansieringsordning, og det er all grunn for Norge til å følge dette med betydelig interesse.

Konklusjonen i Kommisjonens forslag til globalløsning vedrører deltakelsen i fellesinstitusjonene, der Kommisjonen har trukket den konklusjon at de nye

medlemsland allerede fra starten av skal delta for fullt i Det utvidede fellesskaps institusjonelle liv.

Fremdriften i de britiske forhandlinger er fortsatt meget stor. Det tas fremdeles sikte på at høydepunktet i forhandlingene skal nås til våren med sikte på gjennombrudd før sommerferien. Ikke minst fra britisk side presses det hardt for å opprettholde det høye tempo også av hensyn til den hjemlige opinion.

Det er ingen grunn til å gå nærmere inn på forhandlingene når det gjelder Irland og Danmark. Situasjonen er som kjent at ingen av disse to land har særlig problematiske forhandlinger, de har begge åpenbart store gevinster å hente ved deltakelse i det utvidede EEC, og er tilbakeholdne med problemer de ønsker å reise. Irland har tatt opp spørsmålet om fiskerivirksomhet innenfor fiskerigrensen, der de sier at dette vil skape spesielle problemer for den irske fiskeribefolkning. I siste instans er det vel neppe grunn til å tro at man vil få særlig mye hjelp fra Irland i denne sak på bakgrunn av Irlands generelle situasjon. Danmark har tatt liknende forbehold når det gjelder Grønland og Færøyene. For Syd-Danmarks vedkommende har man imidlertid ikke tatt noe slikt forbehold, idet det jo er åpenbart i dansk interesse å kunne komme innenfor hele den norske fiskerigrense, hvis dette skulle bli den regel som kommer til å gjelde for Det utvidede fellesskap.

Når det gjelder forhandlingene med de øvrige EFTA-land, berørte jeg disse kort i den siste utenriksdebatt, og jeg skal ikke gjenta noe av det jeg sa der. Den prosedyre som EEC har valgt når det gjelder de ikke-medlemssøkende land, gjør det klart at EEC legger stor vekt på å skille mellom de forhandlinger som skjer på basis av Roma-traktatens artikkel 237 om medlemskap, og de forhandlinger som skjer på basis av andre artikler, eventuelt i form av handelsavtaler eller assosiering. Det er således Kommisjonen som i de kommende måneder skal føre forhandlingene med de øvrige EFTA-land. Først når disse forhandlinger har klargjort situasjonen, vil Ministerrådet komme inn i bildet. Dette vil ventelig ikke skje før i april/mai.

Jeg har allerede antydnet at tempoet i de britiske forhandlingene fortsatt holdes oppe. Det er disse forhandlinger som bestemmer hvilket tempo som skal finne sted for de andre lands forhandlinger. Det kan synes som om EEC er særlig opptatt av Storbritannias problemer. Jeg tror ikke vi skal beklage oss i den anledning, det er i vår interesse at et gjennombrudd i disse forhandlinger kommer snarest mulig. De løsninger som vi skal ha, er i forhold til de britiske problemer marginale, og vil nok på slutten av forhandlingene noe lettere kunne finne sin tilfredsstillende form.

De samtaler som jeg har hatt med mine kolleger fra EEC-landene, og samtaler som den norske forhandlingsleder på embetsmannsnivå har hatt i både Paris, Haag, Brussel og Bonn, gir et klart bilde av at Norge har en betydelig goodwill i de seks medlemsland, og at de nok vil bestrebe seg meget på å finne de løsninger som er nødvendige for at Norge skal komme med. En slik goodwill er spesielt til stede når det gjelder jordbruksproblemene, kanskje noe mindre når det gjelder problemer i tilknytning til fiskerisektoren. Jeg tror imidlertid at det som i siste instans kommer til å avgjøre omfanget og arten av de løsninger som Norge vil få, er mer generelle politiske betraktninger. Det er mitt inntrykk at det er et alminnelig politisk ønske at Norge skal være med i det utvidede EEC. Det har vært

brukt uttrykket at dersom Norge ikke kom med, ville det være en «missing link». Jeg tror det er riktig, ikke minst på bakgrunn av den forskyvning man kan merke i det generelle strategiske bilde i Nordkalott-området. Jeg var selv inne på disse spørsmål i mitt innlegg i debatten i NATO-rådet i forrige uke, og jeg har en følelse av at dette blir forstått av ansvarlige politikere i Europa.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen.

Komiteen har kanskje særlig i den siste tiden fått atskillig materiale om forhandlingene, og før jeg gir ordet videre, vil jeg bare gjerne understreke at jeg tror det er ønskelig at mest mulig av dette informasjonsmaterialet også går til samtlige stortingsmedlemmer. Jeg regner med at f.eks. en ting som Werner-rapporten vil kunne utleveres til samtlige stortingsmedlemmer.

Er det andre fra Regjeringens side som har noe å føye til utenriksministerens redegjørelse? – Det var det ikke, og da er ordet fritt.

Trygve Bratteli: Jeg har ikke i og for seg spesielt mye å bemerke til den rapport som nå ble gitt av utenriksministeren, så langt den gikk og med det innhold den hadde. Jeg forstår rapporten slik at Regjeringen ikke til dette møte i dag har hatt noen spørsmål av substansiell art som den ønsker denne komites medvirkning til en vurdering av. Jeg vil gjerne presisere det.

Utenriksminister Stray: Vi vil gjerne høre om ...

Trygve Bratteli: Jeg vil gjerne fullføre dette resonnement, så skal vi komme tilbake til det. For vi er inne på forhold som er meget viktige når det gjelder denne saks behandling. Selv om det ikke er stort i en rapport i den form vi fikk den her, som innbyr til vurdering i dette komitemøte, tror jeg det er nokså nødvendig i hvert fall for Arbeiderpartiets medlemmer av denne komite å medvirke til å få klarhet over på hvilken måte en ønsker at denne komite skal være med i behandlingen av de spørsmål som etter hvert reiser seg når det gjelder denne saken. Forholdet vil jo her være at når denne komite skal tas med i virkelig saksbehandling og vurdering, er det nødvendig å understreke det som denne komite var inne på vel allerede i det første møte i høst, muligens møtet den 8. oktober, at når det gjelder de spørsmål hvor Regjeringen har ønske om at der i et møte i den utvidede komite skal gjøres vurderinger, må denne komites medlemmer ha materialet på forhånd. Det er aldeles ugjørlig f.eks. når det gjelder en del detaljer av den art som utenriksministeren antok vil oppta møtet den 15. desember, å kunne gi seg inn på en saksbehandling av dette bare på grunnlag av å ha hørt en gang en muntlig beretning av denne art.

Nå forstår jeg at en del av de spørsmål som har vært mest diskutert her hjemme, jordbruks- og fiskerispørsmålene, først kommer fram i januar måned, og det er da ikke noen grunn for meg til å gå nærmere inn på det nå. Men jeg understreker rett ut at når det fra vår side er større grunn i dag enn det var forrige gang dette var oppe, til en viss aktsomhet også i selve saksbehandlingen, skyldes det selvfølgelig det forløp denne sak har hatt siden vi hadde det siste møtet, som vel var

møtet den 8. oktober. For meg har det hele tiden stått slik at en forutsetning for at en skal ha et samarbeid om disse forhandlingene, og et samarbeid formidlet gjennom denne komite, er at sakene – og framfor alt saker som kan fortone seg for enkelte eller for alle som vanskelige i forhandlingssituasjonen mellom Norge og EEC – blir realitetsdrøftet her. Det er svært lite hensiktsmessig, slik det har vært tilløp til i de siste ukene, å innby til en drøftelse av sakene gjennom offentlige proklamasjoner og manifester fra de enkelte partier, for det er til syvende og sist ikke de enkelte partier som her kan fastlegge Norges standpunkt eller forhandlingsgrunnlag. Så vidt jeg kan se, er det i hele vårt politiske system bare ett organ hvor det kan søkes – hvis det er ønske om å søke det – å nå fram til et grunnlag, i mange tilfelle vel helst et felles grunnlag, i slike spørsmål, og det er denne komite. Men det er liten hjelp i å komme på et sent tidspunkt med vanskelige spørsmål til denne komite hvis standpunktene mer eller mindre er fastlåst på forhånd gjennom erklæringer og proklamasjoner framlagt for åpen scene og på forskjellig vis fra de fem partigrupper som deltar i denne komite.

Jeg tror det er av nokså stor betydning å få klarlagt hvilken behandlingsmåte Regjeringen – og – sagt på Arbeiderpartiets vegne – også koalisjonen her har tenkt seg. For det er klart at hvis det ikke skal være fremgangsmåten at en skal søke her i denne komite i hvert fall å se hvor langt en kan nå i å avklare tingene gjennom felles drøfting, hvis det skal være en alminnelig fremgangsmåte at posisjonen mer eller mindre skal fastsettes uavhengig av arbeidet i denne komite og gjennom erklæringer gitt på andre måter, vil Arbeiderpartiet måtte vurdere helt ut den situasjon for selve saksbehandlingen som da foreligger. Vi kan ikke innrette oss på at behandlingen av fremfor alt de vanskelige spørsmål skal foregå i denne komite hvis enkelte av de vanskeligste spørsmål av andre grupper fortrinnsvis behandles alle andre steder enn nettopp i denne komite.

Men dertil kommer jo at slik som hele saken har utviklet seg, vil det være nødvendig når denne komite eventuelt skal være med å gi råd, at den da vet selvfølgelig ikke bare hva Regjeringen eventuelt ber om denne komites vurdering av, men også vet hva Regjeringen selv vil legge fram, som grunnlag for en slik vurdering. Denne sak er allerede kommet inn i et stadium hvor alminnelige drøftinger under den blå luft ikke har særlig betydning. En må etter hvert komme inn på de konkrete realiteter. Og da vil det være nødvendig når denne komite skal behandle spørsmålene, at den får seg forelagt hva som er Regjeringens forslag, til grunnlag. Jeg oppfattet utenriksministerens innledende merknader i den redegjørelse som ble gitt i dag, slik at det er det som er Regjeringens hensikt, at denne komite når disse spørsmål i sin tid kommer her, da kan starte med å bli kjent med hvilken vurdering en samlet regjering er kommet til når det gjelder spørsmålene, både de enkle spørsmål og fremfor alt da de vanskeligere spørsmål.

Men jeg er etter det som er skjedd, nødt til å ta det forbehold når det gjelder saksbehandlingen i det hele, at for at det skal kunne sies at denne komite deltar i behandlingen, og at Regjeringen behandler saken i samråd med den utvidede utenrikskomite – eller Stortingets organer, som det uttrykkes – må forutsetningen for et slikt utsagn være at denne komites medlemmer på forhånd vet hva som skal

behandles, at en får de nødvendige dokumenter om de ting som skal behandles, og at en kan møte her forberedt til å være med i en vurdering av spørsmålene. I dag har vi jo i realiteten svært lite annet enn utenriksministerens redegjørelse slik som den ble gitt, pluss da det fortrolige referat fra stedfortredermøtet 30. november, som inneholder opplysninger som utenriksministeren delvis gjentok her i dag. Men vi har jo f.eks. i denne komite overhodet ikke sett de memoranda som – så vidt jeg skjønner utenriksministeren – nå foreligger ferdige til å bli lagt fram i møtet 15. desember. Jeg akter derfor for min del heller ikke overhodet å gå inn på en diskusjon av innholdet i memoranda jeg ikke har sett, om de frie kapitalbevegelser, om Vinmonopolet, om Medisinaldepotet og farmasøytiske preparater og om den europeiske investeringsbank.

Så vidt jeg kan skjønne, var det intet i den redegjørelse som ble gitt her i dag, som burde hindre at komiteens medlemmer i hvert fall etterpå kan få utlevert den redegjørelse som ble gitt. Den inneholdt i hvert fall en terminliste for behandlingen som kan være av en viss interesse. Men ved forelegg av de saker som det ble nevnt kommer i januar måned, forutsetter jeg da at komiteens medlemmer før møtet, i forbindelse med innkallelsen til de møter som blir nødvendige, kan bli kjent med hva det er Regjeringen akter å legge fram i disse møtene, hvis en ønsker reelle drøftinger i denne komite.

Jeg vil gjerne nevne et par spørsmål til, visse mer vurderingstekniske spørsmål. Jeg håper det er riktig, og jeg tror det er riktig at Norge har en stor good-will. Jeg har på den reise jeg nettopp har vært med på, stort sett besøkt andre kretser enn de Regjeringen og dens representanter møter, med et par unntak, fordi vi jo ikke var ute for å forhandle eller for å treffe myndigheter, men for å treffe sosialistiske partier og faglige organisasjoner. Jeg tror det er riktig det som sies, at Norge har en stor good-will. Det er i hvert fall helt klart at i de kretser vi traff på kontinentet, i de faglige organisasjoner og de sosialistiske partier, er det et meget sterkt ønske at både Storbritannia og de nordiske land skal komme med i Fellesskapet. Om det er det ikke den ringeste tvil.

Men jeg vil gjerne føye til at på et par-tre steder ble det stilt spørsmål som jeg etter forholdene ikke fant å ville gi et klart svar på, som viser at det ikke er så opplagt hvordan de ute i hovedstedene oppfatter Norges stilling i denne situasjon. Det er et meget alvorlig problem, og jeg vil ikke legge skjul på det siden vi har dette møte på dette tidspunkt i komiteen, fordi det er et nokså vesentlig vilkår for forhandlingene om de vanskelige spørsmål, når de etter hvert melder seg, at det ikke eksisterer noen slik uklarhet. Det er mulig at Regjeringen vil si at den uklarhet ikke eksisterer i Regjeringen og hos dem de møter. Det tør jeg ikke si. Men jeg skulle anta at norsk utenrikstjeneste i Europa er så pass godt utbygd at våre utenriksstasjoner ikke kan være helt ukjent med den uklarhet som her delvis er til stede i innflytelsesrike politiske kretser rundt i de europeiske hovedsteder.

Så vil jeg til slutt stille et spørsmål som ikke har noe med dagsordenen og kanskje ikke med denne komites senere møter å gjøre. Men en av de ting som slår en når en snakker med folk på kontinentet om Fellesmarkedet, er hva jeg vil kalle det lave informasjonsnivå den norske debatten befinner seg på. Det er jo ganske

følbart – jeg tar meg selv med, og andre som kom inn i slike samtaler – hvilken forskjell det er på debatten hos dem som har levd i Fellesskapet i mer enn 10 år, for hvem dette er hverdag, som uten å bruke håndbøker og tilkalle eksperter er inne i disse problemer, kan snakke om dem og redegjøre for dem, og det nivå som stort sett i hvert fall preger den ytre debatt i Norge omkring disse spørsmål. Det er en enorm nivåforskjell. Og det jeg gjerne vil spørre om, er: Er det ikke mulig for Regjeringen i første rekke kanskje med tanke på Stortinget og stortingsmedlemmene å tenke gjennom også spørsmålet om et materiale om disse spørsmål mer eller mindre uavhengig av selve forhandlingsspørsmålene? Jeg er klar over at private organisasjoner og institusjoner driver slik virksomhet av forskjellig kvalitet og i forskjellig hensikt når det gjelder disse spørsmålene, men jeg føler ikke det noe særlig betryggende. Jeg kunne tenke meg at det ville være en fordel at f.eks. Utenriksdepartementet, gjerne senere i kontakt med denne komite, kunne sette opp en – skal vi si – tempofortegnelse over viktige spørsmål som en kunne ønske en virkelig sakkyndig og ordentlig gjennomarbeidelse av. Jeg tar som eksempel slike spørsmål som de jeg var ute og snakket om – man kan si det er likegyldig, men jeg tror slett ikke det er likegyldig – spørsmål som fagforeningenes vilkår innenfor fellesmarkedslandene, hva er den faktiske sosialpolitikk, og hva er vilkårene for sosialpolitikken innenfor fellesmarkedslandene, og liknende spørsmål. Det kjøres nå myriader av misvisende informasjon om disse ting landet over, men det er ikke så enkelt å finne et – skal vi si – autorativt materiale omkring spørsmål av denne art og mange, mange andre spørsmål. Jeg kan tenke meg at det i hvert fall vil være lett å sette opp en liste med 15–20 temaer, og det vil være uhyre nyttig at Utenriksdepartementet i kontakt med våre utenriksstasjoner og bl.a. de folk vi har i Brussel, kan hjelpe til med å fremskaffe et skikkelig materiale omkring slike spørsmål.

Utenriksminister Stray: Bare noen få ord, for det første når det gjelder dette om man ønsker en standpunkttagen eller å få noen ytringer av mer materiell art med hensyn til det jeg redegjorde for nå i dag. Jeg vil gjerne høre om det skulle være noen vesentlige innvendinger mot de synspunkter som jeg nevnte når det gjaldt de saker som skal opp fra norsk side på møtet den 15. desember. Jeg er klar over at det i og for seg kanskje ville ha vært det riktige at utenrikskomiteens medlemmer hadde fått disse memoranda. Det er i og for seg heller ingenting i veien for at de kan få dem nå etterpå. Det er selvfølgelig ikke fullt så tilfredsstillende. Når de ikke har fått dem, er det av to grunner. Dels har det litt med tid å gjøre, men jeg tror det viktigste i hvert fall når det gjelder disse memoranda angående monopolene, var at vi i grunnen regnet med at dette vel egentlig var helt ukontroversielle spørsmål, hvor det ikke hersker noen uenighet. Men jeg synes likevel det var riktig at man nevnte disse tingene, idet den konklusjon vi trekker i disse memoranda, da for så vidt er å betrakte som en standpunkttagen fra vår side.

Når det gjelder spørsmålet om overgangsordninger for kapitalbevegelser, kan det stille seg annerledes. Men jeg tror at det vil være mulig at man eventuelt – hvis det måtte være noen tvil til stede i komiteen – kunne spørre om det man måtte ha på

hvert, slik at de tilstedeværende medlemmer av forhandlingsdelegasjonen eventuelt kan gi svar på dette.

Selve det substansielle – kan man si – når det gjelder disse kapitalbevegelsene, er da altså at det vi ber om, er en viss overgangstid. Men vi tar sikte på og regner med at når overgangstiden er omme, må vi og skal vi greie å tilpasse oss til de vanlige reglene. Når det gjelder standpunktet, er det for så vidt ikke vanskeligere enn det.

Ellers vil jeg gjerne si med hensyn til behandlingsmåten fremover når det gjelder disse store sektorene hvor det til dels er et rikt nyansert register av meninger og synspunkter, at vi skal anstrenge oss for å få ut noe materiale om det man er kommet til under behandlingen på regjeringsplanet, før møtene i komiteen, så man kan ha det som bakgrunn for drøftelsen.

Når det gjelder det siste spørsmålet som hr. Bratteli nevnte, nemlig spørsmålet om informasjonsvirksomhet fra Regjeringens side, har vi tenkt en god del på det, og vi skal gjerne etterkomme den oppfordring som han kom med om å legge frem et notat her i komiteen om hva som eventuelt kan gjøres fra Regjeringens og Utenriksdepartementets side for å skaffe frem informasjon om relevante spørsmål. Det er klart at – det er selvfølgelig alle enig i – at vi selvfølgelig ikke kan drive noen agitasjonsmessig virksomhet fra departementets side. Det ville være helt galt. Men det som man må kunne gjøre – jeg er helt enig i det – er å få fremlagt saklig, fyldig materiale til belysning av viktige sektorer, og vi skal gjerne legge frem i første omgang et papir om hvordan man kan tenke seg dette gjort, til drøftelse f.eks. på neste møte i komiteen.

Formannen: Jeg forstår utenriksministeren slik at når vi hittil vesentlig har fått dokumenter om ting som er fremlagt, skyldes det det stadiet man har vært på i forhandlingsfasen, og etter hvert som det blir mer tale om realitetsstandpunkter av større omfang eller betydning, vil man få løpende informasjoner når det gjelder det som blir gjort gjeldende i Brussel.

John Austrheim: Utenriksministeren har for så vidt svara på ein del av dei spørsmål som eg hadde tenkt å stille. Og det kan vere det går på det same saksområde som representanten Bratteli var inne på. Det gjeld denne komiteen si stilling overfor Regjeringa.

Vi skal vere ein rådgjevande komite, og det er viktig å få dei informasjonar som denne komite skal gjere si vurdering på grunnlag av, på eit så vidt tidleg tidspunkt at ein med noka velgrunna meining kan gje uttrykk for oppfatningar. Eg vil gjerne gje uttrykk for at det ville ha vore av den aller største verdi om t.d. utanriksministeren si utgreiing på dette møtet og liknande møte kunne verte omdelt på førehand. Det er vanskeleg å ta stilling til einskilte av dei spørsmål som utanriksministeren si utgreiing kjem inn på, så over bordet. Det ville absolutt vere av verdi om ein hadde ein tidsfrist på seg til å studere det som vert lagt fram frå Regjeringa si side. Så eg vil innstendig be om at dersom det kan ordnast for ettertida, må det imøtekomast.

Elles eit spørsmål om informasjon og stoff som ein får tildelt. Til denne tid er det kanskje ikkje så sær s mykje, og så opplever ein også at somt av det stoffet som ein får tildelt, er stempla «fortrolig», og ein har då kanskje tidlegare kunna lese mykje av dei same opplysningane i utanlandske aviser osb., og vi veit då nesten ikkje korleis vi skal forholde oss. Skal vi bruke utanlandske aviser som kjelder, eller skal vi vere etterrettelege og halde oss innafor «fortrolig»-stempla frå UD? Der må det som vert sendt ut, vurderast litt ut frå det som vert referert frå andre informasjonskjelder. Eg synest vi må få ei klårare line for dette.

For då å ta eit punkt som utanriksministeren var inne på, også no i det siste innlegget sitt, dette med overgangsordninger for kapitalbevegelser: Eg forstår at det kanskje skal opp no den 15. desember, og at det skal vere eit memorandum frå den norske regjeringa om dette spørsmålet. Det er sanneleg ikkje greit å gje noko råd om det når ein ikkje veit kva memorandumet inneheld. Og dermed står vi nokså blankt, det må eg ærleg tilstå, til kva vi skal seie i det spørsmålet. Så igjen tilbake til det å få informasjonar og dokument presentert så vidt tidleg at denne komite kan ha noko grunnlag for å vere rådgjevande, slik som den faktisk skal vere i sin funksjon.

Elles forstod eg det då vidare slik at ein del av dei område som utanriksministeren var inne på i si utgreiing er spørsmål som vil verte presenterte for komiteen seinare, då i meir deltaljert form. Eg finn såleis ikkje grunn til å gå inn på nokon realitetsdebatt om dei enkelte punkt. Det var først og fremst arbeidsordninga for denne komiteen eg ville ta opp, der eg synest det er grunn til å støtte opp om det som representanten Bratteli var inne på om meir allsidig og tidlegare informasjon.

Utenriksminister Stray: Vi skal sende dere alle memoranda, og likeledes vil dere få kopi av min redegjørelse her.

Når det gjelder dokumenter som er stemplet fortrolig, og at man kan lese en del av slike dokumenter i avisene, rører det ved et noe vanskelig spørsmål. Vi må i hvert fall holde på at dokumenter som sirkulerer i vår krets, og som er ment å skulle legges frem under forhandlingene, men som ennå ikke er lagt frem, de må vi ikke gjøre kjent og referere til før vi har lagt dem frem. Det vil være dårlig internasjonal forhandlingskutyme å gjøre det.

Litt annerledes stiller det seg når de er lagt frem. Det er da de utenlandske avisene gjerne får tak i dem og kan referere lange passasjer av dem. Når det gjelder de som er merket fortrolig, behøver man på det stadium ikke spille uvitende. Da kan man gi uttrykk for at man kjenner til og kan diskutere det som står i dem. Det som vi ikke under noen omstendighet synes er riktig, er at dokumenter som er utlevert i denne komite, gis til en avis, og man sier at dette kan trykkes, dette er utenriksministerens innlegg, selv om det i og for seg ikke skulle stå noe annet i det enn det som er sagt offentlig i andre forbindelser. Det tar seg dårlig ut å behandle et dokument av den art på en slik måte.

Jeg vil si at alle disse dokumentene som det står fortrolig på, får man behandle med takt og forståelse. Men noe helt annet er de som måtte være stemplet hemmelig. Det er ganske klart at det som står i dem, må man holde for seg selv.

Johan Østby: Jeg vil personlig uten forbehold gi min tilslutning til det som hr. Trygve Bratteli har sagt om behovet for informativ tjeneste overfor komiteen. Det er klart at Arbeiderpartiets behov er spesielt stort etter som det sannsynligvis føler at det ikke har de samme kanaler inn i de utøvende myndigheter og embetsmannsverket. Men jeg mener at alle komitemedlemmene enkeltvis og som kollegium ikke kan leve opp til sitt ansvar hvis de ikke hele tiden er løpende informert.

Det er nevnt en del stoff som bør foreligge for komiteen. Jeg gir min tilslutning til det. Det ene er de redegjørelser som statsrådene gir – som regel utenriksministeren. Jeg mener at de må vi få skriftlig, og de bør også kunne utdeles i det møtet hvor redegjørelsen gis.

Det andre gjelder disse memoranda som kommer etter hvert. De bør foreligge for komiteen på norsk før komitemøtet hvor disse spørsmål skal drøftes. Det er en sort dokumenter til som jeg mener komiteen så snart som det er praktisk mulig, bør bli tilstillet. Det gjelder de produkter som fremkommer av det som med et unødig fremmedartet uttrykk kalles «facts-finding».

Endelig mener jeg at komitemedlemmene bør tilstilles, i den grad det overhodet er mulig, referat av de samtaler som føres på ministernivå. Når det gjelder disse memoranda, den 15. desember gjelder det kapitalbevegelser, har utenriksministeren bedt om reaksjoner. Det er vanskelig å reagere så lenge man ikke vet hva som egentlig ligger i dette. Men det er helt på det rene at dette i høy grad vil berøre rentepolitikken. Det er en betydelig del av norsk næringsliv som vil måtte tåle betydelig forhøyelse i rentenivået i forbindelse med dette. Men det har også relasjoner til et spesielt felt i norsk næringsliv, nemlig distriktsutbyggingen. Jeg hadde gjerne sett at vi kunne fått en vurdering av hvordan distriktsutbyggingen kunne foregå noenlunde etter de samme retningslinjer og prinsipper som hittil. Det gjelder jo konkret virksomheten til Distriktenes Utbyggingsfond. Det gjelder rentenivået, og det gjelder ikke minst den direkte statsstøtte som i vårt land gis til distriktsutbygging, f.eks. når det gjelder industrivekstanlegg. Jeg går ut fra at dette i noen grad blir behandlet i det memorandum som gjelder disse ting, men det kunne også ha vært av interesse å høre om dette er drøftet i Regjeringen, om man har noen klare forestillinger om hvorledes dette vil kunne bli.

Utenriksminister Stray: Når det gjelder de spørsmålene som ble reist her om distriktsutbyggingen, tror jeg det er riktig å gjøre oppmerksom på to ting. For det første at i dette memorandum tar vi stilling til kapitalbevegelser mellom landene. Det kommer ikke inn på de spesielle forhold som det her dreier seg om. Det man tar stilling til, er de vanlige normale forretningsmessige kapitalbevegelser mellom landene.

Men spørsmålet om distriktsutbyggingen har stor interesse, og det er også omfattet med stor interesse innenfor Fellesskapet. Vi har derfor besluttet at vi skal få utarbeidet en egen oversikt over de spørsmål som vedrører distriktsutbyggingen og distriktsutbyggingsmessige virkemidler sett i relasjon til Fellesskapet. Så dette vil vi kunne komme tilbake til ved en senere anledning.

Må jeg bare få lov til å si at når det gjelder spørsmål om rentepolitikken, er det riktig å gjøre oppmerksom på at norsk tilknytning til Fellesskapet ikke betyr at vi blir underlagt noen bestemmelse fra Fellesskapets side om hva renten i Norge skal være. Det gjør vi ikke. Men på den annen side er det like klart at akkurat som det allerede nå er et sterkt press for at vi skal tilpasse oss det rentenivå som gjelder i verden, og særlig i Europa, vil naturligvis behovet for en slik tilpasning bli enda sterkere den dagen vi er med i Fellesskapet. Og det vil bli så sterkt at vi i og for seg regner med at vi må foreta en fullstendig tilpasning til det vanlige forretningsmessige rentenivå.

Men for å unngå misforståelse vil jeg si at det at vi tilpasser oss det vanlige forretningsmessige rentenivå, betyr ikke at vi ikke vil kunne opprettholde spesialrenter på visse områder, f.eks. på sosiale indikasjoner som når det gjelder Husbanken, og også når det gjelder distriktpolitiske tiltak og forskjellige andre tiltak av spesiell karakter. Det vil vi kunne gjøre på samme måte som vi gjør nå. Men dette vil vi altså ikke omhandle i memorandumet om kapitalbevegelsene. Det gjelder altså de vanlige forretningsmessige forhold mellom næringslivet i våre land. Det er her vi sier at på visse områder må vi be om overgangsordninger inntil tilpasningsprosessen er kommet så langt at de ikke lenger behøves.

Formannen: I tilknytning til det som utenriksministeren har sagt om distriktsutbyggingstiltak kan jeg kanskje minne om at Stortingets kommunalkomite i 1968 var på kontinentet og bl.a. studerte slike regler i Nederland, Tyskland og Italia, og at det stort sett er likeartede regler med de vi har, til dels med mer vidtgående former for subvensjon enn det vi til nå har slått inn på når det gjelder direkte statstilskudd. Men jeg går ut fra at det er en sak som vi kan ta opp på et senere stadium.

Kåre Willoch: Jeg vil først si meg enig med hr. Bratteli i at når komiteen skal ta standpunkt til mer kompliserte spørsmål, må den ha materialet på forhånd. Men jeg forstår også grunnen til at det ikke er forelagt forhåndsmateriale vedrørende de spørsmål som er nevnt i utenriksministerens redegjørelse. Og dette er heller ikke de spørsmål som vil bli de vanskeligste for Norge under forhandlingene. Så jeg kan akseptere fremgangsmåten så langt, og går ut fra at det er enighet om at når vi kommer til de vanskeligere saker, vil vi få anledning til å vurdere skriftlig materiale først.

Jeg vil også slutte meg til ønskene om at utenriksministerens redegjørelse blir sendt til komiteens medlemmer, gjerne merket fortrolig hvis det er nødvendig. Dette fordi det er meget enklere for oss å holde rede på utviklingen på basis av manuskripter enn på basis av egne notater.

Når det gjelder samarbeidet om denne saken, som jeg for min del legger veldig stor vekt på, vil jeg gi uttrykk for – og det forstår jeg var også en del av innholdet i hr. Brattelis innlegg – at hvis det reises krav vedrørende innholdet i forhandlingsopplegget, vil det være naturlig at disse krav reises først i denne komite. Jeg sikter her også til de krav som ønskes reist av partiene i den offentlige debatt. Dette er selvfølgelig bare et ønske. Men hvis formålet er å få best mulig samarbeid

om disse ting, vil det utvilsomt være hensiktsmessig at vi kan gjennomdiskutere dem før det fremlegges offentlige erklæringer om hva slike forhandlingskrav kan inneholde.

Ellers tror jeg også at det for saksutviklingen vil være en fordel om man får Regjeringens opplegg til forhandlingsløsninger før andre spesifiserer i detalj hvorledes de tenker seg disse ting. Bakgrunnen for en del av den diskusjon vi har hatt i den senere tid, har vært kravet fra enkelte hold om at partiene nå skal spesifisere nærmere hva de mener med forskjellige mer generelle krav som det har vært enighet om. Jeg er fullstendig enig i at slike spesifikasjoner må komme. Men jeg tror det vil være best for saken om vi kan drøfte dem på grunnlag av utspill fra Regjeringens side gjennom den kanal vi har i denne komite.

Jeg forstår at Regjeringen ikke har funnet grunn til å fremlegge sitt utspill i denne komite når det gjelder det i den senere tid mest diskuterte tema, nemlig landbrukspolitikken. Og jeg forstår også at man mener at det ikke er nødvendig for Norge å ha noe spesifisert forhandlingsopplegg før på et noe senere tidspunkt. Det kan jeg for min del ta til etterretning. Jeg må bare minne om at bakgrunnen for forventningene om at man nå vil få et opplegg, var kravet fra forskjellig hold i den offentlige debatt om at jordbruksopplegget nå måtte bli spesifisert. Jeg tror man må være klar over at situasjonen ikke blir gunstig hvis Regjeringen holder seg tilbake og den offentlige debatt med krav om spesifikasjoner fortsetter. Så jeg tror en slik tidsprosedyre forutsetter at spesifikasjonsprosessen i den offentlige debatt stilles i bero inntil vi får se mer i detalj hva Regjeringen, som skal føre forhandlingene på landets vegne, har for oppfatninger på dette området.

Jeg merket meg at utenriksministeren i innledning til sitt foredrag kom tilbake til den erklæring som er avgitt på Regjeringens vegne i Brussel, og som jeg for min del, og så vidt jeg forstår i likhet med hele komiteen, tidligere har sluttet meg fullstendig til vedrørende vårt forhold til Roma-traktaten. Jeg vil bare få klarlagt at dette betyr at det videre arbeid med spesifikasjon av de mer kompliserte forhandlingsopplegg, f.eks. når det gjelder jordbruk, bygger på at man vil etterleve artiklene i Roma-traktaten slik de står i traktatteksten, det gjelder f.eks. artikkel 30 og artikkel 38, første ledd, og at det man vil søke unntak fra, ikke er disse traktatbestemmelser, men gjennomføringsvedtak som senere er truffet med hjemmel i disse traktatbestemmelsene, og at man dessuten vil be om særordninger med hjemmel i andre traktatbestemmelser. Jeg har hele tiden gått ut fra og merket meg at man vil fastholde dette, og dersom dette er riktig, kan jeg for min del forstå at man vil komme tilbake til nærmere spesifikasjon av hva dette vil bety i et senere møte.

Det har også vært tatt til orde for at forhandlingsopplegget bør drøftes offentlig, og at det er verdifullt at partiene spesifiserer sine krav offentlig. Jeg vil ikke ta avstand fra det, men jeg vil presisere at jeg mener at det vil være hensiktsmessig for samarbeidet at det i tilfelle skjer først etter at man har drøftet saken i denne komite, selvfølgelig med den avgrensning at hovedretningslinjene for forhandlingsopplegget som vi allerede har diskutert i flere offentlige markedsdebatter, er en sak for seg. Jeg sikter nå til utformingen av mer konkrete norske forslag til bestemmelser.

Lars Korvald: Jeg vil først gi min tilslutning til det som allerede er sagt om komiteinformasjon og om offentlig informasjon. Jeg er enig i at vi nå ikke har materiale til å drøfte detaljer i spørsmålene. Ifølge utenriksministerens tidsplan kommer de i tur og orden fremover.

Imidlertid nevnte utenriksministeren ett spørsmål som nå skulle tas opp ved siden av de andre, og som jeg vil komme litt inn på, nemlig Vinmonopolets stilling. Komiteen har i 1967 uttalt at de edruskapspolitiske siktemål i norsk lovgivning må opprettholdes også etter norsk tilslutning. Jeg skal ikke gå i detalj, men det gjelder bl.a. slike ting som bevillinger. Hvordan vil det stille seg med hensyn til det i Fellesskapet? Det må vel høre til de saker som må avklares.

Videre er det spørsmål om pris- og avgiftspolitikken kan opprettholdes, og endelig er det spørsmål om bestemmelsen om at utenlandsk tilvirket øl går inn under Vinmonopolet kan opprettholdes innen Fellesskapet. Jeg nevner disse detaljspørsmål i denne sammenheng, fordi jeg av redegjørelsen har forstått at man regner disse spørsmål om monopolene for så vidt enkle, og at man derfor ikke behøver å komme tilbake til dem i detalj. Hvis dette er spørsmål som allerede nå skal avvikles – hadde jeg nær sagt – gjennom forhandlingene med Fellesskapet, hører de også etter komiteuttalet med til de spørsmål som klart må avklares før man tar noe endelig standpunkt.

Bernt Ingvaldsen: Jeg vil gjerne stille noen spørsmål om offentlig informasjon, og jeg tar først utgangspunkt i den informasjon som man får her i komiteen. Så vidt jeg vet, var det siste møtet her i komiteen den 8. oktober. Vi kan vel da være enige om at vi ikke blir bebyrdet med alt for meget arbeid fra Regjeringens side i denne sak.

Så vidt jeg forstår av utenriksministerens rapport, foregår det stadig forhandlinger med Norge og med de andre land, og man vil etter hvert nå fram til visse resultater. Mitt spørsmål er: I hvilken grad er de forhandlingsresultater man når fram til, fortrolige? Er det slik at de i realiteten er hemmelige helt til de totale forhandlinger er avsluttet, og man får dem på bordet, eller er det slik at f.eks. det som blir sagt om Englands forhold allerede er tilgjengelig for offentligheten? Så vidt jeg forstår, har dette vært omtalt i avisene nokså meget. Utenriksdepartementet sitter inne med en hel del faktiske opplysninger om disse tingene. Mitt spørsmål er: I hvilken grad stilles Utenriksdepartementets informasjoner til disposisjon for pressen, slik at man kan få en korrekt og ordentlig informasjon? For meg ser det ut som det vil være en stor fordel om allmennheten kunne bli holdt så å si fortløpende underrettet om hvordan forhandlingene gikk mellom de forskjellige land og EEC. Derved får man et litt bredere vurderingsgrunnlag også når det gjelder våre forhold. Det var altså mitt spørsmål.

Utenriksminister Stray: Det er en kjent sak at meget av det som det forhandles om på fortrolig fot – det gjelder her i landet, og det gjelder i utlandet – finner man igjen i pressen dagen etter, uansett hvor fortrolig møtet har vært.

Pressens folk er så flinke at de greier det. Men det vil ikke si det samme som at en offisiell deltager på et møte like godt kan gi seg til å publisere og sende ut rundskriv til pressen om det som har vært diskutert på møtet.

Når det gjelder f.eks. forhandlingene for Storbritannias vedkommende, er forholdet at disse får vi ofte informasjon om, dels fra Storbritannia selv og dels fra andre kilder. Som regel gir ikke disse informasjonen noe vesentlig annet bilde enn det som man kan lese seg til i avisene – litt mer nyansert og på enkelte punkter kanskje noe mer variert, men altså ikke noe fullstendig annet bilde.

Men det er helt på det rene at det stoff vi får på den måten, kan vi ikke tilstille pressen. Det ville være brudd på alle regler. Det vi imidlertid har overveiet, men som det ikke er truffet noen beslutning om, er om man skulle opprette en utvidet presseservice i Utenriksdepartementet. Vi skulle ikke publisere hemmelige møter, men på bakgrunn av den viten som departementet har, kunne vi gi informasjon til pressen om springende punkter. Og fordi denne informasjon kom fra Utenriksdepartementets presseavdeling, ville man være klar over at så langt det var i menneskelig makt, var det korrekt, og det var ansvarlige vurderinger. Dette er noe vi har overveiet, men vi har ennå ikke kommet så langt at vi har fått satt planene ut i livet.

Bernt Ingvaldsen: Det var noe i den retning jeg tenkte meg. Jeg vil bare få tilføye at av det lille jeg leser i utenlandske aviser, har jeg fått inntrykk av at enten er de utenlandske journalister flinkere enn våre, eller de får bedre opplysning. Så jeg tror det vil være en stor fordel om Utenriksdepartementet stiller stoff til disposisjon, om ikke annet fra utenlandske aviser.

Formannen: Jeg har det samme inntrykk som flere har, at vi kanskje er svært omhyggelig med å stemple «fortrolig» på dokumenter her i landet, og at vi kanskje også er noe sene med å distribuere materiale som er kjent, og som en da i norsk debatt vil være henvist til å få fra annet hold. Jeg tror det er av betydning at Utenriksdepartementet er mer aktiv i sin løpende informasjon.

Jeg har festet meg ved at en i opplegget til den 15. spesielt har dette memorandumet om kapitalbevegelser som jo unektelig reiser atskillige spørsmål som er ganske vidtgående. Jeg har lyst til å spørre: Ønsker Regjeringen noen konsultasjon når det gjelder disse problemene? I tilfelle måtte man ha et møte i komiteen, og man måtte ha fått se memorandumet. Eller mener Regjeringen at man her har å gjøre med saker som ikke er mer vanskelige eller mer kontroversielle enn at man kan forsvare å legge fram det norske syn uten noen slik konsultasjon?

Jeg synes også det kan være grunn til å spørre, enten utenriksministeren eller landbruksministeren er den rette til å svare, hvorledes det ligger an med tidsskjemaet som man nå tenker seg for jordbruksforhandlingene, med sikte på at vi der kunne tenkt oss den videre behandling her i komiteen. Det samme gjelder for fiskeriforhandlingene og tidsskjemaet der.

Jeg er helt enig med hr. Ingvaldsen i at det har gått lenge mellom de møter hvor vi har fått informasjon. Når det gjelder berammelsen av møtet i dag, henger det

sammen med de forskjellige tidspunkter, dels for Stortingets møter og dels for de internasjonale møter som de berørte statsråder har vært nødt til å være til stede på. Utenriksministeren og jeg har nå snakket om dette en måneds tid for å finne en dato for et nytt møte, og når det ikke er kommet før, er det på grunn av det jeg nevnte. Jeg tror det vil være veldig nyttig om vi allerede nå hadde et visst tidsskjema når det gjaldt mer sentrale punkter, så vi kunne legge opp møtene ut over i januar og februar osv., med sikte på i noen tid på forhånd å vite at man skal ha konsultasjoner med den utvidede utenrikskomite. Det er klart at det kan komme inn forhold som gjør at man må forandre et slikt tidsskjema, men jeg tror det kan være av stor nytte for oss om vi kan få dette klarlagt fra Regjeringen og administrasjonen, slik at vi i tide kan forberede oss både saklig og med hensyn til timeplan for den løpende konsultasjonsvirksomhet som jeg har forstått at Regjeringen også absolutt ønsker å ha.

John Austrheim: Eg synest det var eit interessant og velgrunna spørsmål hr. Ingvaldsen tok opp her når det galdt å halde ålmenta fortløpande underretta om forhandlingane. Det er eit nokså sentralt spørsmål i heile problematikken etter mitt skjønn, og det kjem også inn på – skal eg seie – presentasjonen av forhandlingsopplegget og i kva grad ein skal gjere offentlegheita kjend med også dei enkelte partias synspunkt på ymse spørsmål. Eg er absolutt innstilt på at offentlegheita også skal verte gjort kjend med korleis dei enkelte partia stiller seg til konkrete spørsmål. Eg synest ikkje vi svekkjer saka på den måten. Det er ei kjend sak at det er visse nyansar – kanskje ikkje berre nyansar, kanskje det går djupare enn som så på visse område – i formuleringa. Eg vil for min del sjå det rimeleg, når ein først er inne på både offentlegheitsprinsippet og demokrati, at ein ikkje koblar ålmenta ut når det gjeld dei standpunkt dei enkelte partia står på.

Når det så gjeld dei meir spesifikke krav på enkelte sentrale område som ein då kjem tilbake til – det er stilt direkte spørsmål no til landbruksministeren og fiskeriministerens om korleis tidsskjemaet er – vil eg for min del gjerne gi uttrykk for at det vert når ein får det meir konkrete opplegget frå Regjeringa på desse område, at ein får streka under og presisert sine synspunkt. Det er i generelle vendingar det som er sagt i dag om desse tinga. Og det var det eg sa i mitt første innlegg, at sidan Regjeringa har lagt opp dette møtet reint generelt, har eg ikkje grunn til å gå inn på nokon realitetsdebatt. Eg vil ta atterhald om å kome tilbake når vi får eit nytt konkret opplegg frå Regjeringa si side. Eg er interessert i å høyre kva landbruksministeren og fiskeriministerens svarar når det gjeld desse spesielle områda.

Statsminister Borten: Det er vanskelig å høre her oppe – hvis det er meningen vi skal høre.

John Austrheim: Det er ikkje sikkert det er så verdfullt det som vert sagt frå mi side, så kanskje gjekk ein ikkje glipp av så mykje om ein ikkje fekk tak i alt som vart sagt frå mi side.

Bernt Ingvaldsen: Det var et spørsmål til når det gjaldt informasjon, og det gjaldt forhandlingsopplegget. Jeg kan godt forstå at det kan være visse behov i den retning hr. Austrheim nevnte. Men på den annen side bør vel et forhandlingsopplegg, som jeg går ut fra også har diverse prutningsmonn, fremlegges uten at det er offentliggjort på forhånd. Det kan det ikke være noen tvil om. Det må være riktig at denne komite får vite bl.a. hvilken teknikk og hvilket prutningsmonn man eventuelt har lagt opp, men man kan ikke på forhånd publisere dette. Det går jeg ut fra som en selvfølge.

John Austrheim: Eg vil oppklære ei mistyding. Sjølv sagt var det ikkje mi meining at offentlegheita skulle få detaljkunnskap om det forhandlingsopplegget som kjem i denne komite. Det som eg ville fram til, og som offentlegheita har eit visst krav på å vite, er korleis dei enkelte partia stiller seg. Det er kjend frå komiteinnstillingar og det treng ein ikkje skjule.

Statsråd Eika: Det gjeld spørsmålet om tempoplan for utarbeiding av forhandlingsopplegg for jordbruket. Utenriksministeren var i sitt hovudinnlegg inne på ein tempoplan som gjekk ut på at Regjeringa tok sikte på å ta sitt standpunkt første veka i januar, og at ein tok sikte på å drøfta dette i den utvida utanrikskomite om lag midt i månaden. Dette er for det første eit uhyre komplisert tema som krev atskillig konsultasjon på det meir faglege plan. I tillegg til det kjem at så langt ein kan sjå i dag når det gjeld den eksterne forhandlingssituasjon – og av kva Regjeringa har gjort gjeldande med omsyn til når forhandlingsspørsmåla kan koma opp for alvor nede i Brussel – vert ikkje jordbruksspørsmåla av dei første, men heller av dei som kjem i siste omgang. Eg trur det ville vera rett å leggja opp til eit møte i den utvida utanrikskomite i siste halvparten av januar med sikte på å diskutera dette, og då skal ein òg ha sendt forhandlingsopplegget ut til komiteens medlemmer på førehand.

Trygve Bratteli: Det er et punkt som jeg for min del legger vekt på – en kan vel si vårt parti legger vekt på – bør være ganske klart når det gjelder behandlingen av denne sak. Jeg går ikke nærmere inn på det jeg allerede har presisert, nemlig at for at vi skal være med på i denne komite å gi råd eller ta noe standpunkt, må vi ha hatt anledning til å se på forhånd det vi skal ta standpunkt til. Vi skal ikke vurdere over bordet hvor vidt en sak er viktig eller mindre viktig, om man kan ta den over bordet eller ikke. Skal vi ta standpunkt til eventuelt forhandlingsopplegg, må vi vite på forhånd hva det er man vil be oss være med å ta standpunkt til.

Jeg holdt på å si at jeg støter vel ingen om jeg uttrykker det slik at her går en litt på sokkelesten i dag i forhold til de utmarsjer av forskjellig art som har preget denne sakens behandling i den senere tid. Og jeg skal ikke bringe den ut av dette her i dag. Men det er helt klart – jeg sier det rett ut – at det forbehold vi tar, er bestemt av to ting. Det er bestemt dels av sakens viktighet, og det er vesentlig. Men dertil kommer selvsagt også det forhold at skulle hva jeg rett ut vil kalle det partipolitiske spill i disse saker som gjennom en periode virkelig nådde store høyder, blusse opp

igjen i andre former, er det klart at Arbeiderpartiet vil måtte vurdere situasjonen ut fra det forhold.

Og her er ganske på det rene at hvert enkelt av de partier som er i Stortinget, har et valg i relasjon til forhandlingene, for det er dog forhandlinger med andre land dette dreier seg om. Det er ellers ugjørlig etter mitt skjønn å drive et spill her på to plan – ett som beveger seg innenfor denne komite, og som er direkte knyttet til seriøse forhandlinger. Da er forholdet at når det føres seriøse forhandlinger om vanskelige spørsmål med andre land, gir i virkeligheten forhandlingsreglene seg mer eller mindre selv. Det er ikke så innviklet å tenke ut hva forhandlingsreglene må være når det gjelder saksområder hvor vårt land er partner i forhandlinger med andre land – i dette tilfelle med de seks nåværende medlemsland i Fellesskapet. Her må en velge. Velger en dette, vil forhandlingene om disse spørsmål i forhandlingsperioden i det vesentlige måtte foregå i denne komite. Hvis en ikke vil det, hvis en vil under navn av å informere offentligheten om spesielle partistandpunkter eller hva en vil kalle det, komme inn i en forhandlingsperiode hvor fem partier hver for seg skal legge opp hvert sitt forhandlingsgrunnlag, i all fall i form av dokumenter hvert sitt forhandlingsgrunnlag, kommer en opp i en ganske umulig situasjon. Vi er rede til med relativt strenge krav, som vi er innstilt på å nå, når det gjelder behandlingsregler, å være med å behandle og ta standpunkt til spørsmålene gjennom denne komite. Det er den framgangsmåte vi vil tilrå. Men det er klart, hvor vidt dette blir framgangsmåten i månedene framover, vil avhenge helt av hvorledes alle partier stiller seg, og dette er avhengig bokstavelig talt av alle de fem partier.

Formannen: I tilknytning til det hr. Bratteli sa først, vil jeg gjerne minne om at jeg for min del bad ikke denne komite ta stilling til om en sak var viktig eller mindre viktig, men jeg spurte om Regjeringen vurderer memorandumet om kapitalbevegelsene som så viktig og inneholdende så mange problemer at man ville konsultere komiteen. Hvis man ønsker det, må vi nemlig igjen ha et møte om dette med dokumenter på bordet før vi kan gi svar.

Trygve Bratteli: Det jeg sa, var ikke ment som en polemikk mot formannen, men det var et forsøk på å klarlegge min oppfatning av spørsmålet.

Utenriksminister Stray: Vi skal da sørge for at komiteens medlemmer omgående – i dag – får tilsendt memorandumet. Medlemmene kan da si om de mener at memorandumet inneholder ting som foranlediger at en bør holde et møte. Det synes jeg man kan ta opp med formannen. Forholdet er at jeg kommer til å være bortreist, men det skulle i og for seg for denne sakens skyld ikke gjøre noe særlig, for dette er en sak som vesentlig er behandlet i Finansdepartementet, så finansministeren og hans folk vil kunne være bedre egnet enn jeg til å svare og redegjøre for den. Så hvis man kan finne tid til det, skulle det ikke være noe i veien for å holde det møtet selv om jeg er i utlandet.

Kåre Willoch: Jeg vil gjerne slutte meg til det hr. Bratteli nettopp sa om samarbeidsformer i en sak av denne art. Det er vanlig at man søker frem til samarbeid på tvers av partigrensene om forhandlinger med andre land, og den forhandlingsoppgave man nå står overfor, er av ganske usedvanlig viktighet og rekkevidde. Det forekommer meg da naturlig at samtlige partier søker å drøfte spesielle sider av forhandlingsopplegget i denne komite før man overfor offentligheten låser fast bestemte krav – med de konsekvenser det vil få.

Jeg går ut fra – og det vil jeg gjerne ha avkreftet hvis det ikke er riktig – at Regjeringen også ønsker at sakene skal drøftes her først og da fortrinnsvis på grunnlag av fremstillinger fra Regjeringen, som alene kan ha det fulle bakgrunnsmateriale for å kunne tilrå bestemte konklusjoner. Jeg sier det på denne måte fordi det jo har vært noen uklarhet om man i Regjeringen mener at Stortinget bør drøfte disse saker uten å ha fått noe opplegg fra Regjeringen eller uten at det har vært forhåndsdrøftelser i denne komite.

Når jeg uttaler meg til fordel for at vi går veien om denne komite, er det ellers ikke ut fra noe ønske om å holde offentligheten utenfor, men det er min betraktning at i behandlingen av saker av nasjonal rekkevidde bør man samrå seg på forhånd om hvor langt man kan og bør gå i de krav som stilles, og om hvorledes kravene på forskjellige områder kan samordnes, slik at man på beste måte når frem til en helhetsløsning der alle forskjellige sektorer er sett under ett.

Ellers vil jeg, når det gjelder den spesielle sak som har vært sterkest fremme i den offentlig debatt i den senere tid, nemlig landbruksordningen, bare gi uttrykk for at jeg forstår utenriksministerens redegjørelse på Regjeringens vegne slik at man også på dette område vil søke frem til en løsning som ligger innenfor rammen av de relevante bestemmelser i Roma-traktaten, med de tillegg som man kan søke hjemmel for i Roma-traktatens bestemmelser om forutsetningene for landbrukspolitikken.

Jeg forstår også at man vil komme tilbake til de forskjellige spesielle ting som forhandlingsopplegget vil bestå i, senere. Jeg vil da vente med videre kommentarer til dette opplegg kommer, men vil si meg enig i at hvis man i mellomtiden skal få en situasjon hvor fem politiske partier offentlig debatterer hvor langt de forskjellige partier vil gå i å stille krav på dette området, og hvor ufravikelig de forskjellige oppfatter sine krav, vil ikke det være noe bidrag til å lette arbeidet for forhandlingsdelegasjonen.

Karl J. Brommeland: Jeg vil også gjerne gi min tilslutning til de synspunkter hr. Bratteli har hevdet. Jeg mener det må være en selvfølge at hvis man skal søke råd i komiteen, må komiteens medlemmer få dokumentene på forhånd. I dag f.eks. sitter jo alle statsråder og embetsmenn med et eksemplar av det innlegg utenriksministeren har holdt her, og jeg kan ikke skjønne hvorfor det ikke skulle være mulig at også vi kan ha det samme dokument foran oss.

Jeg vil også gjerne få uttrykke tilfredshet med den avklaring som har skjedd på dette møte. Det synes jeg lover godt for det videre arbeid, og jeg håper at det både her og i Stortinget og ellers kan bli holdt innenfor den rammen som er lagt opp.

Men det er et spørsmål som er litt uklart for meg ennå, og det er spørsmålet om når den utvidede utenrikskomite skal komme inn i bildet. Jeg noterte meg innledningsvis her at f.eks. når det gjelder jordbruket, ville Regjeringen at opplegget skulle være ferdig første uke i januar og bli fremlagt for den utvidede utenrikskomite den 15. januar ...

Utenriksminister Stray: Det er ikke fastsatt noen dato, men man mener omkring den 15.

Karl J. Brommeland: Det samme gjelder fiskeriene. Der er det antydnet at opplegget skulle være ferdig den 20. januar og fremlegges her i den utvidede utenrikskomite ved månedsskiftet januar/februar. Jeg vil da spørre – formannen var litt inne på dette, og hr. Bratteli uttalte at komiteen ønsker å komme sterkere inn i saksbehandling og vurderinger: Ville det ikke være riktig at man fikk anledning til å drøfte saken her i denne komiteen *før* Regjeringen gjorde ferdig sitt opplegg f.eks. i fiskeripolitikken? Jeg synes det måtte være en tilfredsstillende ordning. Jeg skulle tro det var et alminnelig ønske i Regjeringen å få rede på komiteens syn. Jeg ville gjerne få dette klarlagt. Jeg synes også det er viktig å få vite om det var det hr. Bratteli mente, eller om han mente at komiteen skulle komme inn i bildet etter at Regjeringen hadde gjort opplegget klart.

Som situasjonen er i dag, kan alt mulig skje. Det kan for så vidt være at det blir en regjering Bratteli som skal komme tilbake til den utvidede utenrikskomite i januar.

Jeg mener dette er et prinsipielt spørsmål, som det er viktig å få avklart.

Formannen: Ikke det siste vel ...?

Statsråd Moxnes: Jeg vil svare på det direkte spørsmålet fra hr. Austrheim. Utenriksministeren har gjort rede for saken tidligere, så jeg skal ikke si særlig mye.

Det det nå gjelder, er å få en klar forståelse av de forskjellige forordninger som er utarbeidet. Man kan vel si at man da står overfor et spesielt problem i forbindelse med fiskeripolitikken. Man har jo ennå ikke praktisert noen felles fiskeripolitikk i EEC, og da er det litt vanskelig å få klarlagt forholdene, men endel har man vel allerede fått avklart. Vi skal ha et nytt møte like over nyttår, og håper å komme så langt at man får en avklaring fra Regjeringen på de vanskelige prinsipielle spørsmål, slik at de kan drøftes med komiteen en gang i slutten av januar.

Lars Korvald: Bare en replikk til hr. Willoch: Han har et par ganger forsøkt å provosere fram et svar på spørsmålet om landbruksordningen skal ses ut fra de vedtak og forordninger som senere er kommet til. Nå er det jo klargjort her at vi skal komme tilbake til disse spørsmål om hva man skal legge fram, men hvis taushet skulle oppfattes som en tilslutning til hr. Willoch's bemerkning, vil jeg si at jeg er mer interessert i at man legger opp forhandlingene med sikte på å komme fram til

det komiteen har sagt om disse spørsmål, enn her å diskutere om dette ligger innenfor Roma-traktaten. Det er det nok andre som kommer til å forklare oss hvis det blir nødvendig.

Kåre Willoch: Jeg skal oppklare en misforståelse. Jeg har uttrykkelig sagt at jeg har forstått utenriksministeren derhen at det man må forhandle om unntak fra, er de vedtak som senere er truffet med hjemmel i Roma-traktaten og ikke Roma-traktatens prinsipielle bestemmelser. Jeg har ikke sagt det hr. Korvald synes å ha oppfattet.

Lars Korvald: Nei, jeg har oppfattet hr. Willoch ganske riktig.

Trygve Bratteli: Jeg skal ikke nå gå nærmere inn på Regjeringens erklæring slik vi har fått den levert til denne komite, nemlig den erklæring som utenriksministeren avga i Brussel, og som jo klarlegger Regjeringens oppfatning av forholdet til Roma-traktaten.

Jeg er glad for at hr. Brommeland gir meg anledning til å presisere en gang til et bestemt synspunkt selv om det ikke svarer til hva han mener å ha oppfattet som min mening om en spesiell side ved saksbehandlingen. Jeg sa allerede i mitt første innlegg her i dag – men jeg vil gjerne gjenta det – at etter min oppfatning er det nødvendig når denne komite skal behandle spesielle saker at en blir kjent med hva som er Regjeringens tilråding og at man er kjent med det før møtet trer sammen. Det er etter mitt skjønn ikke noen særlig divergens mellom det ønske og ønsket om å ha reelle drøftinger mellom Regjeringen og denne komite. De reelle drøftinger i denne komite må ha et realistisk startgrunnlag. En kan ikke begynne nær sagt på folkemøtemaner – med all respekt for folkemøter – å diskutere en sak i all alminnelighet. Utgangspunktet her må være en klarlegging av Regjeringens synspunkt. Jeg går ut fra at en regjering er innstilt på, selv om den har gjort klart sitt standpunkt, ikke å være så sterkt bundet at den er ute av stand til å diskutere med komiteen. Hvilke resultater det vil bli av drøftelser mellom Regjeringen og komiteen, må være en sak for seg. Men det vil være ytterst utilfredsstillende – kanskje jeg kan utdype der også ved å si at det vil være umulig – for denne komite å få en god drøfting av en sak hvis Regjeringen kommer og sier at her er det to – eller kanskje tre – standpunkter, nå vil vi gjerne høre komiteens mening før vi behandler saken videre. Det er en helt umulig fremgangsmåte. Regjeringen må ha nådd fram til et standpunkt. Deretter må en ha rådslaging i denne komite.

Utenriksminister Stray: Jeg vil bare gjerne si at jeg er helt enig i den oppfatning av hvordan man må gå frem som hr. Bratteli ga uttrykk for.

Ellers ba jeg om ordet for å si noen få ord om dette som er berørt særlig av hr. Korvald, nemlig edruskapspolitikken sett i relasjon både til det som er sagt i komiteinnstillingen og i dette memorandumet om Vinmonopolets stilling. Forhandlingsdelegasjonen er av den oppfatning at hele vår edruskapspolitikk med

bevillingssystemet osv. kan opprettholdes under et medlemskap i EEC. Likeledes er vi av den oppfatning at også avgiftspolitikken kan opprettholdes.

Når det gjelder spørsmålet om Vinmonopolet, er det jo for det første den ting å si at i og for seg forbyr ikke Roma-traktaten monopoler. Jeg får heller si det på den måten at prinsipielt er det full adgang til innenfor Roma-traktaten å ha statsmonopoler på forskjellige felter. Når allikevel forholdet er blitt at man i den senere tid er blitt noe mer restriktiv i sin vurdering av dette med monopoler, er det fordi man etter hvert i praksis har oppdaget at monopoler nok kanskje i visse tilfelle anvendes som et påskudd til å diskriminere i noen grad overfor utenlandske produkter og handel til fordel for innenlandske. I så måte vil man altså kunne møte vanskeligheter, men så vidt vi kan forstå gjelder det overhodet ikke Vinmonopolet som sådant. Det eneste tilfelle hvor det kan bli en viss vanskelighet når det gjelder Vinmonopolet, gjelder det forhold, som også hr. Korvald var inne på, at Vinmonopolet er eneimportør og enegrossist av utenlandsk brygget øl. Det må vel innrømmes, mellom oss sagt, at det nok virker som en konkurransehemmende faktor for utenlandsk øl i forhold til norskprodusert øl. Der må vi nok gjøre en eller annen liten lempning. Men vi er av den oppfatning at på alle andre områder kan de ordninger vi har, bestå fullt ut.

Lars Korvald: Det er vel ikke tilstrekkelig at vi er av den oppfatning.

Utenriksminister Stray: Det er jo derfor vi legger frem memorandumet. I tilfelle må Fellesskapet si seg uenig. Ellers var det ikke noen grunn til å legge det frem i det hele tatt.

Formannen: Det ringer nå for stortingsmøtet, og det er spørsmål om vi kan fortsette. Skal vi holde på en stund til, eller er det ønske om at vi skal avbryte?

Trygve Bratteli: Etter ukeprogrammet har jeg gått ut fra at dette møte ikke ville vare ut over kl. 12. Jeg har avtaler også utenfor salen. Det er litt vanskelig å fortsette møtet uten videre. Jeg tror ikke en kommer særlig lenger med denne saken i dag. I denne saken er det etter mitt skjønn ikke muligheter for å si noe annet enn at utenriksministeren har gitt en informasjon.

Ragnar Christiansen: De tre første spørgere i Stortingets spørretime i dag er alle medlemmer av denne komite.

Formannen: Jeg oppfatter dette slik at det er komiteens ønske at vi avbryter møtet nå uten å få orienteringen om NATO-møtet, og at vi da tar sikte på å innkalle til møte igjen en av de første dagene.

Statsminister Borten: Jeg skal ikke forlenge møtet, men vil bare si at jeg slutter helt opp om de ønsker som er fremkommet her om mer håndfaste informasjoner når man rådslår med komiteen. – Jeg sitter og tenker tilbake til 1962.

Man kom ikke så langt da. Men jeg husker at den daværende regjering sågar tok kontakt med opposisjonsgruppene i Stortinget og reiste spørsmålet om representasjon i forhandlingsmøtene i Brussel – nettopp for å sikre at man hadde løpende informasjon under forhandlingsfasen. Det ble ikke besvart positivt. Vi mente det var uriktig å være representert i delegasjonen, men at man kunne være observatører. Hensikten var nettopp å ha den intime kontakt som er nødvendig når man behandler en slik sak. Det skal Regjeringen ta seg ad notam.

Ellers tror jeg vi må gå ut fra at det må bli et møte til på de spørsmålene som er forelagt i dag. Finansministeren har den oppfatning at han ikke alene kan ta ansvaret for å si at det er så kurante ting at det ikke behøver å legges fram i et nytt møte, når komiteen ikke har fått memorandum om det. Jeg tror vi bør tilstille komiteen materialet og eventuelt ha et nytt møte.

Formannen: Jeg vil bare oppsummere helt kort: at man regner med at det arbeides videre på basis av Regjeringens søknad med de erklæringer som er avgitt på Regjeringens vegne i Brussel, at vi ved behandlingen her ønsker Regjeringens opplegg til standpunkt – men ikke så låst at komiteen ikke kan være med å influere på resultatet, at vi venter at utenriksministerens redegjørelse blir sendt komiteens medlemmer, at memorandumet om kapitalbevegelsene blir oversendt komiteen med sikte på at vi holder et møte – som da må finne sted før møtet i Brussel den 15., at vi ikke på det nåværende tidspunkt foretar noen nærmere diskusjon når det gjelder landbrukspolitikken og fiskeripolitikken, men også der får Regjeringens opplegg innen vi går til detaljbehandlingen, og endelig at det er et sterkt ønske fra komiteen at partiene ved diskusjon av disse spørsmål forsøker å innstille seg slik at man ikke binder detaljer i opplegget slik at det kan vanskeliggjøre forhandlinger mellom partiene her i komiteen.

Jeg går ut fra at vi kan være enige om at dette er innholdet av det vi har snakket om.

Statsminister Borten: Bare for å ha det klart: Dette er et vanlig hemmelig møte. Det er kjent at det er møte, men dagsordenen er altså hemmelig.

Formannen: Vi har hatt en henvendelse fra presselosjen, som har spurt om man kan svare på de rent forhandlingstekniske ting – tidsrekkefølgen osv. Hvis komiteen ikke ønsker det, er det klart at man – som normalt – bare sier at møte har vært holdt.

Statsminister Borten: Jeg støtter den siste formulering.

Gunnar Alf Larsen: Det er nok så at det er riktig rent formelt, men en må huske på at det lenge har vært skrevet i pressen om dette hemmelige møtet, og at det har vært påstått at visse ting skulle behandles her. Jeg synes vi bør gi en nøytral informasjon om at det ikke har vært noen kontroversielle spørsmål til behandling. Så mye må man kunne si.

Halfdan Hegtun: Jeg synes det er underlig at ikke formannen skal kunne meddele offentligheten så helt nøytrale ting som det videre tidsskjema osv. Det står ikke særlig godt i samsvar med det alle ønsker, nemlig å gi offentligheten mest mulig informasjon.

Formannen: Man måtte i tilfelle kunne si at møte har vært holdt, at utenriksministeren har vært til stede – og bare holde seg til de tingene.

Trygve Bratteli: Det faktiske forhold er at komiteen på dette møte ikke har tatt et eneste standpunkt. Det er viktig å ha som utgangspunkt, og det er lite å ha pressekonferanse på. Det måtte være bedre at utenriksministeren på egen hånd ga opplysninger om tidsskjemaet.

Formannen: Da kan utenriksministeren svare de pressefolkene som måtte stå på gangen.

Utenriksminister Stray: Man må selvfølgelig kunne si at utenriksministeren har gitt en redegjørelse for forhandlingenes gang og for det forestående møte i Brussel den 15. Jeg mener man godt kan si det, og også at når det gjelder de andre spørsmål, har de ikke vært drøftet.

Gunnar Alf Larsen: Det siste er viktig, at en positivt kan svare på det en blir spurt om – f.eks. hva med jordbruket.

Utenriksminister Stray: Man må kunne si at det ikke har vært drøftet. Det er ingen grunn til å legge skjul på det.

Formannen: Da avventer man jo et opplegg fra Regjeringen.

Guttorm Hansen: Jeg synes ikke det skal meddeles noe fra komiteens side. Det er en utglidning som jeg tror vi skal få svi for senere.

Møtet hevet kl. 12.05.